

Een hoogst onfortuinlijke Hollandse ridder

‘HET ONWAARSCHIJNLIJKE MAAR WAARGE-
BEURDE verhaal van ridder Jan van Brederode’, luidt de passende ondertitel van de biografische studie *Nobel streven*. Had de mediëvist Van Oostrom (1953) deze vertelstof aangewend voor een roman, dan was hem vast onwaarachtigheid verweten. Het door hem gereconstrueerde, hoogst onfortuinlijke leven van de Hollandse ridder Jan van Brederode (plusminus 1372-1415) bewaarheidt de als motto ingezette woorden van Chateaubriand: ‘De mens leidt geen enkelvoudig leven. Hij leidt er meerdere, achter elkaar – en dat is zijn misère.’

Jan van Brederode, telg uit een roemrijk Hollands geslacht waaraan tegenwoordig slechts de ruïne van hun kasteel te Santpoort herinnert, was Hollands legeraanvoerder tegen de Friezen. Daarna werd hij kartuizer monnik en in die hoedanigheid bleek hij een literair begenadigd en uit de spreektaal puttend vertaler van een Franstalig didactisch geschrift. In 1407 belandde hij in de gevangenis nadat hij (vergeefs) geprobeerd had zijn tot een nonnenklooster togetreden echtgenote daaruit te ontvoeren. Uiteindelijk koos hij berooid voor het huurlingenbestaan en stierf tijdens de slag van Azincourt aan de zijde van de Fransen.

Van Oostrom toont dat de adel destijds vooral bekommerd was om geld. Het nobele leven was duur, zeker indien je ‘voor de eer’ tegen de verschrikkelijke Friezen moest vechten op last van je leenheer. In zijn streven naar rijkdom overspeelde Jan zijn hand door Johanna van Abcoude te huwen; hij kon de vereiste bruidsschat niet opbrengen. Het ging daardoor van kwaad tot erger. Eerst bezondigde Jan zich aan valsemunterij en uiteindelijk besloot het echtpaar in het klooster te gaan – een manier om de schulden te ontlopen. Maar toen Johanna’s vader overleed en een riant erfenis lonkte, trad Jan uit het klooster en probeerde hij gewaapenderhand zijn vrouw te bevrijden. Ook zijn latere bestaan als huurling was financieel gemotiveerd.

Frits van Oostrom, die je alleen al om zijn schrijfstijl wilt lezen, achterhaalt deze levensfeiten met de neus van

ROBIN UTRECHT/HH

FRITS VAN OOSTROM (1953)
WIL JE ALLEEN AL OM ZIJN
SCHRIJFSTIJL LEZEN.

een speurhond. De-romantiserend meet hij zich met zijn voorganger Johan Huizinga, die in een pronte Friezin die op de dijk haar blote kont aan de naderende Hollandse invasievloot toonde nog de liefde voor haar land weerspiegeld zag. Van Oostrom schrijft dat ze doorzeefd werd met Hollandse pijlen en daarna ‘in duizend stukjes’ werd gesneden. Ironisch verhaalt hij van het toenmalige bijgeloof om onvruchtbaarheid te keren. Goede wijn was daartoe raadzaam, vermits die pal na de menstruatie verrijkt werd met de testikels van een haas. Ook kon de vrouw tijdens de coïtus een hap nemen uit een broodje kaas, om het restant dan achterwaarts over haar hoofd te gooien. De man op zijn beurt moest een etmaal lang met zijn broek op zijn hoofd rondlopen. Evenzeer toont Van Oostrom de aangrijpende tragiek in Jans leven. Uit wanhoop om hun kinderloosheid volvoerde hij een helse bedetocht naar het ‘Vagevuur van St. Patrick’ te Ierland. Vermoedelijk leed zijn vrouw aan een depressie na de mislukte ontvoering; een jaar nadien stierf ze aan een ‘gebroken hart’. En Jans doodsangst voor de hel was authentiek: hij wist dat hij daar zou eindigen. ◀

Frits van Oostrom, *Nobel streven. Het onwaarschijnlijke maar waargebeurde verhaal van ridder Jan van Brederode*, Prometheus, 384 p., € 24,99